

Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyada Mahremiyet ve Güvenlik Algılarının Belirlenmesi

Tuğba ÇALIŞKAN¹ Şemseddin GÜNDÜZ² Mustafa KOCAOĞLU³

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Konya, Türkiye, tugbac1905@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6592-9564>

² Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Konya, Türkiye, semsedding@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1075-0043>

³ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Konya, Türkiye, kocaoglumustafa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9341-6341>

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 24.10.2023

Kabul: 25.12.2023

Yayın: 31.12.2023

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Medya,
Mahremiyet,
Güvenlik.

Teknolojideki gelişim ile birlikte sosyal medya platformlarına duyulan ilgi de artmıştır. Sosyal medya platformlarını en çok kullanan kitlelerden birisini de gençler oluşturmaktadır. Sosyal medya platformlarının sık kullanımı ve büyüyerek gelişmesinin beraberinde getirdiği sorunlar vardır. Bunlar mahremiyet, güvenlik, gizlilik gibi kavramlardan oluşmaktadır. Sorunlar kullanıcıların sosyal medya hesaplarında çoğu anlarını kişisel hesaplarına taşımalarıyla oluşmaktadır. Bu çalışmada lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik konusundaki karşılaştıkları sorunlar belirlenmiş, bu sorunlara nasıl çözümler buldukları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya Konya ilinde lisede öğrenim görmekte olan 5 kız 4 erkek lise öğrencisi katılmıştır. Araştırma 2022 yılında Kasım ayında yapılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen görüşme formu soruları alanında uzman 2 akademisyen ve 3 yüksek lisans öğrencisi tarafından hazırlanmış olup, bu doğrultuda son hali verilmiştir. Görüşme formu 12 sorudan oluşmaktadır. Her bir katılımcıyla görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüştür. Ulaşılan bulgular tablo halinde gösterilmiştir. Bulgulara göre; sosyal medyada mahremiyeti korumak için hesap gizliliği, özel bilgilerin gizliliği, kimseye güvenilmemesi, sosyal medya hesaplarında yaş, içerik gibi konularda kısıtlama getirilmesi gibi önlemlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik konusunda önlemler aldıklarını belirtmelerine rağmen, alınan önlemlerin yeterli olmadığını düşünerek mahremiyet ve güvenlik konusunun da kaygılarının devam ettiği tespit edilmiştir. Sosyal medya platformlarında daha çok önlemlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Determination of High School Students' Perceptions of Privacy and Security in Social Media

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 24.10.2023

Accepted: 25.12.2023

Published: 31.12.2023

Keywords:

Social media,
Privacy,
Security.

With the development in technology, the interest in social media platforms has increased. One of the groups that use social media platforms the most is young people. There are problems that come with the frequent use and growth of social media platforms. These consist of concepts such as privacy, security, confidentiality. Problems occur when users move most of their moments on their social media accounts to their personal accounts. In this study, the problems faced by high school students on privacy and security in social media were determined and it was tried to examine how they found solutions to these problems. Semi-structured interview technique, one of the qualitative data collection techniques, was used in the research. 5 girls and 4 boys studying at high school in Konya participated in the research. The research was carried out in November 2022. In the determination of the participants, the fields of study of the students were taken into consideration. The interview form questions developed as a data collection tool in the research were prepared by 2 academicians and 3 graduate students who are experts in their fields, and their final form was given accordingly. The interview form consists of 12 questions. Interviews with each participant lasted an average of 15 minutes. The findings are shown in the table. According to the findings, it has been concluded that measures such as account confidentiality, confidentiality of private information, not trusting anyone, restrictions on issues such as age and content in social media accounts should be taken to protect privacy in social media. As a result of the research, it was determined that although the participants stated that they took precautions about privacy and security on social media, they thought that the measures taken were not enough and their concerns about privacy and security continued. It has been concluded that more measures should be taken on social media platforms.

Atıf/Citation: Çalışkan, T., Gündüz, Ş. & Kocaoğlu, M. (2023). Lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik algılarının belirlenmesi. *Five Zero*, 3(2), 284-299. <https://doi.org/10.54486/fivezero.2023.29>

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bireyler arası etkileşim biçimleri de farklılaşmıştır. İnternet ile birlikte sosyal medya platformları ortaya çıkmış ve bireyler dünyanın farklı bölgelerinden etkileşimde bulunmuştur. Akıllı telefonlar vasıtasıyla insanlar sanal mecralarda kendilerini ifade ederek ve diledikleri şekilde paylaşımında bulunarak farklı coğrafyalardan insanlar ile arkadaş olabilmektedirler. Üztemur ve Dinç (2022) sosyal medyamın bireysel yaşamın merkezi konumunda yer almaya başladığını belirtmişlerdir.

Sosyal medya kullanımının günlük hayata getirdiği kolaylıklar ile birlikte bazı olumsuz sonuçlara da yol açabildiği bilinmektedir (Akdeniz, 2022). Kişilerin yaşantılarını, buldukları konumları, kişisel bilgilerini paylaştıkları bu mecralar mahremiyet konusunda yeterli güvenliği sağlamamaktadır. Bu durum bireyleri gözetleme, dikizleme, ifşa etme gibi sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Sosyal medyanın olumsuzluklarına karşın günümüzde popülaritesi yüksek olduğundan dolayı bu tarz güvenlik sorunları göz ardı edilmekte, normalleşmekte ve teşvik edici bir yapıya sahip olmaktadır.

Mahremiyet kavramı literatürde kişiye özel gizli bilgi anlamına gelmekle birlikte toplumdaki topluma değişim göstermektedir. Mahremiyet kavramı insanların etkileşimde bulunduğu her ortamda ortaya çıkabilir (Korkmaz, 2013). Teknolojinin gelişimi ile kişisel bilgiler sosyal medya platformlarına taşınmaya başlanmıştır. Eğlence amaçlı kullanılmaya başlanılan sosyal medya kendini geliştirerek ticari bir yapıya da dönüşmüş, aynı zamanda kişilerin sosyal çevresi, gittiği yerler, ev adresleri, meslekleri, doğum tarihleri gibi birçok bilgi mahremiyet kavramını yıkmaktadır. Bu tür kişisel bilgilerin kolay erişilebilir olması güvenlik tehditlerini de beraberinde getirmektedir.

İletişim teknolojisinin gelişmesi akıllı telefonların gücünü ve dolayısıyla kullanım alanlarının sınırlarını artırıyor. Bu durum akıllı telefonların günlük yaşamda daha fazla yer bulmasına neden oluyor (Kuyucu, 2017). Bilgisayar ve akıllı telefonların kullanımının yaygınlaşması yeni güvenlik kavramları ortaya çıkarmıştır. Siber güvenlik ve çevrimiçi güvenlik günümüzde üzerinde yoğun çalışmaların olduğu bir alan haline gelmiştir. Sosyal ağlardaki güvenlik zaaflarının nedenleri; uygulamaların yönetiminin ve kontrolünün tam olarak bilinmemesi, mahremiyet ilkelerinin göz ardı edilmesi, kullanıcıların kişisel bilgilerini paylaşarak kendilerini hedef haline getirmeleridir. Kişilerin kimlikleri taklit edilebilmekte, fotoğraflar veya videolar farklı amaçlar ile kullanılabilir. Bunun yanı sıra “sazan avlama” olarak tabir edilen saldırılar ile sahte bağlantılara maruz kalılabilmekte, elde edilen kişisel bilgilerle dolandırıcılar bireyleri polis, asker, savcı gibi sahte kimliklere bürünerek kişileri kandırarak maddi zararlara uğratabilmektedir.

İnternet, kullanıcılar arasında mesafe engellerini ortadan kaldırarak ve yüz yüze etkileşime gerek kalmadan paylaşım ve iletişim olanağı sağlamaktadır. İnternetin bu özelliklerinden yararlanarak sanal dünyaya yeni bakış açısı kazandırmaktadır (Torlak ve Ay, 2014). Yaşamımızda iletişim kurma, kendimize ait bilgi ve düşüncelerle ilgili paylaşım yapma, yeni arkadaşlıklar edinme gibi farklı aktivitelerde bulunduğumuz sosyal ağlar bu aktivitelerin yanında kişisel bilgilerimizi paylaştığımız için davranışlarımızın analiz edilmesine, tehditler almamıza, mahremiyet sorununa, güvenliğimizi tehlikeye atacak risklerle karşılaşmamıza sebep olmaktadır. Bu çalışma, lise öğrencilerinin sıklıkla kullandıkları sosyal medyadaki mahremiyet ve güvenlik algılarını ortaya koymasından önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik algılarını incelemek ve farklı değişkenler kullanarak güvenlik ve mahremiyet algılarını değerlendirmek ve ortaya çıkarmaktır.

SOSYAL MEDYA, MAHREMİYET VE GÜVENLİK KAVRAMLARI

Bu bölümde öncelikle sosyal medya kavramı daha sonra mahremiyet ve güvenlik kavramları açıklanacaktır.

Sosyal Medya

Çağdaş medyanın içinde yer alan “sosyal medya” kavramı, geçtiğimiz 10 yılda insan hayatında fazlaca yer edinmektedir (Öztürk, 2015). Günümüz internet aktiviteleri genellikle “sosyal medya ile ilgili

aktiviteleri” barındırmaktadır. “Sosyal medya” terimi, genel bir tabirle, internet kullanıcılarının çevrimiçi olarak bir araya gelerek etkileşimde bulunduğu farklı yolları ifade etmektedir (Kırtış ve Karahan, 2011). Sosyal medyada bulunmanın sebebi, dikkat çekmek ve etkileşimde bulunmaktır. Sosyal medyanın kuralı, etkin bir kanal haline gelerek yapılan içeriklerle ses getirerek bunun sonucunda dikkat çekmeyi sağlamaktır (Öztürk, 2015). Sosyal medya, farklı sesleri temsil eden senkronize, dinamik ve çok yönlü bir diyalog ağı ile bireylerin birbirleriyle etkileşimde bulunmak ve kuruluşlar için benzer işleve sahip bir platform olarak günlük iletişimin değişime uğramasına yol açmıştır (Reitz, 2012).

Günümüzde sosyal medya önemli iletişim kanallarından birisi olarak yerini almaktadır (İnce ve Koçak, 2017). Önceleri kişisel bilgisayarlardan giriş yapılan sosyal medya ortamlarına, bireylerin sürekli yanlarında bulunan cep telefonları ile ulaşabilmesi erişilebilirliği artırmıştır (Arslankara ve Usta, 2021). Sosyal medya, devamlı kendini güncelleyebilen, çoklu oturumlar ile kullanıma açık olması, kullanımının kolay olması (Öner ve Çakır, 2009), sanal paylaşım imkân tanınması, bireylerin yaşantılarını sosyal çevrelere aktarması vb. açısından ideal mecralardan biri olarak hayatımızda yer edinmektedir. Bireylerin sosyal medyada düşüncelerini aktarmakta, bu düşünceler üzerine tartışmalar gerçekleştirmekte ve yeni fikirleri paylaşımına sunmayı sağlamaktadır. Ayrıca kişisel verilerin yanında çeşitli videolar, fotoğraflar paylaşabilmekte, iş imkanları bulabilmekte ve sıkıcı olmadan sanal ortamda vakit geçirebilmektedirler. Bu durum gündün günde tüm gözlerin bu alana çevrilmesine neden olmakta ve güncellenen sanal dünyaya yeni bir kavramsal çerçeve oluşturmaktadır (Vural ve Bat, 2010). Twitter, instagram, facebook, youtube, swarm, snapchat, telegram, zoom vb. uygulamalar sosyal medyaya örnek teşkil etmektedir (Cavga, 2019).

Her geçen gün gelişimini sürdüren teknoloji evreninde yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler bireylerin internete erişimlerini artırmış ve internet ile etkileşim bu etmenler sayesinde kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerine göre 2022 Yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonucunda, Türkiye’de 16-74 yaşları arasındaki kişilerde internet kullanımı geçen bir yıla göre %2,4’lük bir artış göstererek %85,0 seviyelerine yükselmiştir (TÜİK, 2022). Bunun yanında kişilerin en aktif oldukları sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları %82,0 seviyelerindeki WhatsApp, %67,2 ile Youtube ve %57,6 ile Instagram uygulamaları olduğu elde edilmektedir. Ayrıca kullanılan bu sosyal medya platformları ve mesaj alışverişi yapılan uygulamaları cinsiyet bazında değerlendirildiğinde; kadınların en fazla, %78,1 ile WhatsApp uygulaması, %63,7 ile Youtube uygulaması ve 55,9 ile Instagram uygulamasının aktif olduğu, erkeklerde ise bu durum; %85,9 ile WhatsApp uygulamasının, %70,8 ile Youtube uygulamasının ve %61,5 ile Facebook uygulamasının aktif olarak kullandıkları görülmektedir (TÜİK, 2022).

Mahremiyet Kavramı

Çok eski dönemlerde de varlığını sürdüren mahremiyet kavramı, gelişen ve değişen dünyada daha da önemli hale gelmiştir (Karagülle, 2015). Arapça “haram” kelimesinden gelmekte olan “mahrem” kelimesi zamanla dilimize mahremiyet olarak yerleşmiştir. Haram kelimesi “yasaklamak, menetmek, mahrum etmek” gibi anlamlara gelmektedir. Mahremiyet kavramı ise, “gizlilik, bir şeyin gizli hali” demektir (Diler, 2014).

Mahremiyet kavramını irdeleyecek olursak, insanlığın varoluşundan günümüze kadar insan yaşantısının her alanında yerini alan önemli bir kavramdır. Mahremiyet kavramının sahip olduğu değer toplumların dönüşümü ile paralel olarak değişim göstermiştir. Bu yüzden mahremiyet kavramı içinde bulunduğu döneme göre şekillenerek yeni anlamlandırmalara ihtiyaç duymaktadır. Başka bir açıdan mahremiyet kavramı sosyoloji psikoloji gibi çeşitli alanlarda yer almasından dolayı farklı tanımları bulunmaktadır (Kaplan, 2017).

Mahremiyetin sınırı ve hacmi yalnızca kişiden kişiye farklılık göstermekle kalmayıp, kişilerin içerisinde yer aldıkları durumlara, mevcut kişilik yapılarına, ruh hallerine, zamanlara ve algılayış biçimlerine, hatta kültürel etmenlere göre değişkenlik göstermektedir (Şimşek, 2019). Her birinin ayrı ayrı özel olarak değerlendirmeleri olmakla beraber genel bir ayırım yapmak gerekirse, batı kültürünün

mahremiyeti dokunulmazlık üzerine iken; buna karşılık doğu kültürünün mahremiyeti görünmezlik temelli oluşturulduğunu belirtebiliriz. Batıda insan bedeninin mahremiyeti, onun kamusal alanlarda dokunulmaz hale gelmesi ile güvenceye alınmıştır. Doğuda ise mahremiyet, mahrem olanın çevrenin bakışlarından gizlenmesi, diğerinin bakışlarına kapalı olması durumudur (Sepetçi, 2017). Mahremiyet kavramının anlamının çoğu insan için farklı olması ve özel yaşam alanında olan konuların kültürden kültüre, kişiden kişiye, zamandan zamana farklılık göstermesi, tanımlama ve sınırlarının belirlenmesi noktasında zorlaşmaktadır (Şimşek, 2019). Ama en sade ifade olarak mahremiyetin “saklı olması ve saklı kalması gereken şey” anlamına geldiği söylenebilmektedir (Aslanyürek, 2016).

Kant’a göre ise mahremiyet kavramı; aslında insan olabilmenin temel noktasıdır ve bu noktayı özgür kılan boyutuna getirebilmek için mahremiyete sahip çıkılması ve korunması önemlidir. Mahremiyet kaybolduğu takdirde söz konusu insani temel değer tahrip olması mümkündür (Dedeoğlu, 2004: 89). Robison (2017), mahremiyeti “yalnız/kendi halinde olma hakkı” olarak ifade etmektedir. Zengin, Zengin ve Altunbaş (2015), “yalnız kalma hakkı”, “kişisel bilgileri diğerlerinden koruma hakkı” olarak ifade etmektedir.

Çeşitli tanımlamalar yapılmasına rağmen mahremiyet, sınırları net olmayan bir kavramdır. Bazı yasal düzenlemelerle bu açıklamanın sınırlarını çizme gayreti sarf edilmiştir. Fakat mahremiyetin sınırları sosyo-kültürel etmenlerin etkisiyle değişiklik göstermektedir. Günümüzde içerisinde bulunduğumuz dijital dünyada ise mahremiyet yeniden tanımlanmaya başlanmıştır (Karagülle, 2015). Mahremiyete yönelik tehditlerin artması, bu dönemde mahremiyetin önemini artırmaktadır ve kavramın sınırlarının belirlenştirilerek çalışmalar yapılmasını gerekli kılmaktadır (Berkup, 2015).

Güvenlik Kavramı

Kelime anlamını Latince “se-curus” kelimesinden türetilen İngilizce güvenlik kelimesinin karşılığı olan “security” kelimesinden almaktadır. Genel bir tanım mevcut değildir. Birçok araştırmacının tanımlaması yer almaktadır (Bakan ve Şahin, 2018). Mesiasz (2004) güvenliği kaygıdan, stresten emin olma olarak tanımlamıştır.

Güvenlik olgusu geçmişte, dış tehditlerden korunmak amacıyla ilkel bir şekilde araç ve gereçler yapılarak sağlanmıştır. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesinden sonra güvenlik kavramının kavramsal boyutu, kullanılan araç ve yöntemler de değişmeye zorlanmış, toplumsal hayatın başlangıcından itibaren teknolojik gelişme ve savaş başka bir boyuta kaymıştır (Bakan ve Şahin, 2018). Üretilen veri miktarı arttıkça yapay zekanın gelişimi, sanayi devriminden bile daha önemli bir sosyal dönüşüm haline gelerek işlev görmeye devam edecektir. Günümüzde en fazla veri üretimi gerçekleşen alanların başında sosyal medya platformları gelmektedir. Sosyal medya ortaya çıkardığı tehdit ve fırsatlarla günlük hayatta önemli bir konuma gelmiştir (Kurnaz vd., 2019). Üyelere medya paylaşımına ve etkileşime olanak veren Twitter, Myspace, Orkut, Instagram, Facebook, gibi sosyal ağ platformları, kullanıcılara ve onların etkileşim içinde buldukları alanlarla ilgili veriler toplamaktadır (Luo, Liu, Liu ve Fan, 2009).

Özellikle, kişisel bilgilere ve sosyal ağ platformu verilerine erişim için kullanıcı onayı, sözde üçüncü taraf kuruluşlar tarafından çeşitli şekillerde veri toplama işlemlerini kolaylaştırmaktadır (Krishnamurthy ve Wills, 2009). Bu nedenle güvenlik sorunu, mahremiyetin korunması açısından sosyal ağ platformlarının karşı karşıya olduğu ciddi bir sorundur (Acquisti ve Gross, 2006). Ancak, sosyal ağ platformları tarafından desteklenen birçok güvenlik ve gizlilik algoritması, kullanıcıların kişisel bilgilerini korumak için yeterli özelliklere sahip değildir (Dwyer, Hiltz ve Passerini, 2007). Kullanıcıların özel verilerine erişime izin veren güvenlik politikalarının ve uygulamalarının eksikliğinin önemli riskler oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

Güvenlik kelimesiyle ilişkilendirilen kavramların artmasıyla birlikte, küreselleşme değiştikçe güvenlik önemli bir sektör haline gelmiştir. Ayrıca güvenliğe yönelik yeni tehditler ortaya çıkmakta, risk ve hassasiyet alanları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle güvenlik kavramı birçok alanla birlikte anılmaktadır. Son yıllardaki teknolojik gelişme yeniliklere yol açmış ve geniş bant internet kullanımını oldukça yaygın

hale getirmiştir. Özellikle akıllı telefon ve bilgisayar kullanımının çok büyük boyutlara ulaştığı çağımızda güvenlik adına farklı kavramlar ortaya çıkmış ve çalışılması gereken bir alan haline gelmiştir.

Alan yazın taramasında konuya ilişkin yapılan çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Semiz (2018) tarafından İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde öğrenim hayatını sürdüren 386 lisans öğrencisi üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, sosyal medya vasıtasıyla yapılan paylaşım davranışlarından özel alan ve bireye ait olan alan olduğu paylaşımının bir izne tabii tutulması gerektiği ortaya konulmaktadır.

Acılar ve Mersin'in (2015) sosyal medya platformu Facebook'u kullanan ve kullanmayan öğrencilerin mahremiyet kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemek için 789 katılımcıyla anket yapmıştır. Anket sonuçları, Facebook kullanmayan katılımcıların kullananlara göre daha fazla mahremiyet kaygısında sahip olduğunu gösteriyor. Ayrıca bu çalışma, katılımcılarla Facebook üzerinden etkileşime geçen arkadaş sayısı, Facebook kullanım sıklığı, Facebook'ta günlük ortalama geçirilen süre ve mahremiyet endişeleri arasında negatif yönde bağlantı olduğu belirlenmiştir.

Hoy ve Milne (2010) bireylerin sosyal ağ platformlarında mahremiyet ihlalleri konusunda düşük düzeyde endişe duydukları bulgusunu elde etmişlerdir. Aynı zamanda, kadınların erkeklere oranla daha çok endişeli olduğu da ortaya çıkmıştır. Kadınlar ayrıca, paylaştıkları verilerin nasıl işlendiği konusunda bilgi sahibi olmanın kendileri için önemli olduğunu belirtmiştir.

Arat ve Aslan (2021) tarafından Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrenim hayatını sürdüren 24 lisans ve lisansüstü öğrenciler üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Sosyal Medyada Veri Güvenliği ve Kişisel Mahremiyet Problemine yönelik bu çalışmada elde edilen sonuçlarda, Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin üniversite öğrencilerine nazaran daha dikkatli oldukları, duyarlı davrandıkları görülmüştür. Lisansüstü öğrenciler, kişisel mahremiyet konusunda daha duyarlı davranırken lisans öğrencilerinin daha rahat davrandıkları anlaşılmıştır.

Fogel ve Nehmad (2009) kadınların mahremiyet endişelerinin erkeklere nazaran daha çok olduğu, erkeklerin ev adreslerini ve cep telefon numaralarını daha çok paylaşma eğiliminde olduklarını, sosyal ağ platformlarında profilleri olan kullanıcıların, profilleri olmayanlara nazaran daha çok risk alma eğilimi içerisinde bulunduğu sonuçlarına varılmıştır.

Bostancı (2019) tarafından 8 dijital ebeveynler üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada, Dijital Ebeveynlerin Sosyal Medyada Mahremiyet Algısına yönelik yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçta, 3 temel sonuca varılmıştır. Dijital ebeveynler ilk olarak, sosyal medyanın gizliliği olumsuz etkilediğini düşünmektedir. İkinci olarak, ebeveynler sosyal medyada kolayca erişilebilir oldukları için çocukların istismarcıların merkezinde olduğunu belirtmektedir. Üçüncüsü olarak, ebeveynlerin sosyal medyadaki çocukları koruma amaçlı bilinçlendirme, kısıtlama ve farklı denetim mekanizmalarına başvurduklarını ifade etmektedir.

Kolek ve Saunders (2008) üniversite öğrencilerinin Facebook profillerinde yaptıkları paylaşım türlerini araştırmış ve üniversite öğrencilerinin %48,1'inin ev adreslerini, %14,6'sının cep telefon numarasını paylaştıklarını; %87,3'ünün profil fotoğrafı olarak kişisel resimlerini kullandıklarını elde etmiştir. Ayrıca, kadınların erkeklere nazaran daha çok paylaşımında bulduklarını da bulguları arasında yer vermiştir.

Araştırmanın amacı ve önemi

Son zamanlarda lise öğrencilerinin mahremiyet ve güvenlik sorunlarıyla ilgili sorunlar vardır. Bu sorunların yaşanmaması ve kişilerin gerekli önlemleri alabilmesi için lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik algılarının belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bu bağlamda araştırma lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik algılarının belirlenmesini amaçlanmaktadır

YÖNTEM

Bu çalışmada lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik algılarının belirlenmesini amaçlanmaktadır. Bu amaçlar kapsamında bu bölümde araştırma modeli, katılımcıların özellikleri, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgilere ver verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada farklı lise türlerinde okuyan öğrencilerin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik algılarının belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan ve doğal ortamlardaki gözlem ve olayları gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde ortaya çıkarmak için nitel bir süreç izleyen araştırma” olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada fenomenoloji tekniği kullanılmıştır. Veri toplamak için ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine başvurulmuştur. Creswell (2015) fenomenolojinin, bireylerin deneyimlerini belirlemek için kullanıldığını açıklamaktadır.

Katılımcıların hepsiyle yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Gerekli durumlarda yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun olarak, konuyu derinlemesine anlamak amaçlı görüşme formundaki sorulardan başka açık uçlu sorular yöneltilmiş katılımcıların düşüncelerini daha iyi yansıtması sağlanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini Konya’da farklı okul türde eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise 16-18 yaş aralığında öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem belirleme noktasında alan ön planda tutulmuştur. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak rahat erişilebilecek alanında farklı katılımcılara ulaşılmıştır. Katılımcılarla ilgili demografik bilgiler Tablo 1 verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı No	Yaş	Cinsiyet	Sınıf Seviyesi	Okul Türü	Alan
K1	17	Erkek	12.sınıf	Anadolu Lisesi	Eşit Ağırlık
K2	17	Kız	12.sınıf	Anadolu Lisesi	Dil
K3	17	Kız	12.sınıf	Meslek Lisesi	Sayısal
K4	16	Kız	11.sınıf	Anadolu Lisesi	Dil
K5	18	Kız	Mezun	Anadolu Lisesi	Eşit Ağırlık
K6	18	Erkek	Mezun	Meslek Lisesi	Sayısal
K7	17	Erkek	12.sınıf	Anadolu Lisesi	Dil
K8	17	Kız	12.sınıf	İmam Hatip Lisesi	Sözel
K9	16	Erkek	11.sınıf	Anadolu Lisesi	Sözel

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda demografik özellikleri verilen katılımcıların 5’ i kız, 4’ü erkektir. Katılımcıların alanları 3’ü dilci, 2’si sayısal, 2’si sözelci, 2’si de eşit ağırlıktır. Katılımcıların lise türleri Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi olarak değişmektedir. Katılımcıların sınıf seviyeleri 11.sınıf, 12.sınıf ve mezun öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Süreleri ve Kullanım Sıklıkları

Değişken	Süre	Kişi Sayısı
Kullanım Süresi	3 Yıl	1
	4 Yıl	6
	5 Yıl	2
Kullanım Sıklığı	1 saat	1
	1,5 saat	1
	2 saat	6
	3 saat	1

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2'ye göre; katılımcılardan 2' si 5 yıl, 6'sı 4 yıl, 1'i 3 yıldır sosyal medyayı kullanmaktadır. Katılımcıların 6' sı 2 saat, 1'i 3 saat, 1'i 1 saat, 1'i 1.5 saat sosyal medyada vakit geçirmektedir. Sosyal medya kullanım süresinde en az kullanan katılımcının 11.sınıf öğrencisi en fazla kullanım süreside 12.sınıf ve mezun katılımcının olduğu görülmektedir. Katılımcılarda kullanım sıklığı ortalama 2 saat olarak görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Bu bağlamda araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturma sürecinde konu ile ilgili yerli ve yabancı alan yazın incelemesi yapılmıştır. Soru havuzu oluşturulmuştur. Sorular belirlendikten sonra konu alanı uzmanlarıyla sorular ile ilgili görüş alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütlerden sonra düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme formu, 12 sorudan oluşmaktadır. Sorular aşağıda yer almaktadır:

1. Sosyal medya hesap/hesaplarını ne kadar süredir kullanıyorsun ve günde ortalama ne kadar vakit geçiriyorsun?

(Eğer bilginiz yoksa Instagram da hareketler bölümünden geçirdiğiniz süreye dair bilgiler yer almaktadır veya Apple kullanıcıysanız tüm sosyal medya hesaplarını kapsayan bir bölüm mevcuttur.)

2. Sosyal medyada geçirdiğiniz süre kısıtlı olsaydı bu fikre nasıl bakardın?
3. Sosyal medya hesap/ hesaplarında hangi bilgileriniz mevcut ve paylaşımlarınız genelde hangi içeriklerden oluşmaktadır?
4. Sosyal medya hesap/ hesaplarınızın görünürlüğü gizli mi? Açık mı? Neden?
5. Sosyal medya hesap/hesaplarında olan arkadaşların arasında tanımadıkların var mı? Tanımadığın kişilerden gelen istek veya mesajlara geri dönüş sağlıyor musun? Neden?
6. Sosyal medyada mahremiyet denildiği zaman senin için ne ifade ediyor?
7. Sosyal medyada mahremiyeti korumak için alınabilecek önlemler neler olabilir?
8. Sosyal medyada güvenliği sağlamak için alınabilecek önlemler neler olabilir?
9. Sosyal medyada mahremiyetini tehlikeye atacak bir sorunla karşılaştın mı? Eğer yaşadıysan ne gibi sorunlardı?
10. Sosyal medyada güvenliğini tehlikeye atacak bir sorunla karşılaştın mı? Eğer yaşadıysan ne gibi sorunlardı?
11. Sosyal medyada mahremiyetinin korunmaması durumunda oluşacak riskler nelerdir? Bu riskleri önlemek için neler yaparsın?
12. Sosyal medyada güvenliğinin korunmaması durumunda oluşacak riskler nelerdir? Bu riskleri önlemek için neler yaparsın?

Verilerin Analizi

Bu çalışma sonucunda elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Katılımcılara sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik ile ilgili 12 sorudan oluşan görüşme formu kullanılarak görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler çalışmanın amaçları doğrultusunda belirlenen konulara göre tanımlanarak gruplandırılıp, kodlar oluşturulmuştur. Katılımcılarla yapılan görüşmede ses kaydı alınmış bu ses kayıtları önce bilgisayara aktarılmış daha sonra Word dosyasında dikte uygulamasında yazıya dökülmüştür. Elde edilen verileri sorulara verdikleri cevaplar arasında benzer ve farklı yönleri ele alınarak uygun kategorilerle birleştirilerek bulgular sunulmuştur.

Verilerin geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurularak veriler analiz edilmiştir. Veri toplanan kişilerden derinlemesine bilgiler alınarak kodlamalar yapılmış ve doğrudan

alıntılarla bunlar desteklenmiştir. Araştırmacılar öncelikle bireysel olarak temaları oluşturmuş daha sonra biraraya gelerek ortak temalar oluşturmuşlardır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular, yorumlar ve ulaşılan sonuçlar özetlenmiştir.

Sosyal Medyada Geçirilen Sürenin Kısıtlı Olması Fikrine İlişkin Bulgular

İkinci açık uçlu soruda, katılımcıların sosyal medyada geçirilen sürenin kısıtlı olmasına yönelik fikirleri sorulmuştur. Bu açık uçlu soru doğrultusunda 2 başlık oluşturulmuştur. Elde edilen veriler aşağıda verilmiştir:

Tablo 3. Sosyal Medyada Geçirilen Sürenin Kısıtlı Olması Fikri

Görüşler	Kişi Sayısı
Olumlu	7
Olumsuz	2

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3'e göre; katılımcıların 7'si daha az zaman geçirmek adına, sosyal medyada geçirilen sürenin kısıtlı olmasına olumlu cevabını verirken, 2'si olumsuz cevabını vermiştir. Katılımcılar, kişilerin bir araya gelmesi, özel hayata daha çok vakit ayrılması, süreci daha iyi değerlendirmek gibi çeşitli sebeplerden olumlu bakmaktadır. Diğer katılımcıların, iş amacıyla kullanan kişiler açısından iyi olmayacağı, kısıtlama getirilmesi durumunda kişilerin daha çok yöneleceği gibi sebeplerden olumsuz baktıkları görülmektedir.

Katılımcıların sosyal medyada geçirilen sürenin kısıtlı olması fikirlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Benim için iyi olduğunu düşünüyorum. Ne kadar az vakit geçirirsem o kadar iyi olur. Sonuçta sınav senemdeyim. Derslerime daha çok zaman ayırıyorum. Yani faydalı olacağını düşünüyorum.” (Katılımcı 2)

“Aslında olumsuz bakarım çünkü insanların boş vakitleri oluyor bazen ya da olmuyor yani kafa dağıtmak amacıyla da girenler var, iş amacıyla da girenlerin var. Yani benim açımdan aslında sıkıntı yok ama başkaları açısından olabilir.” (Katılımcı 5)

“Olumlu bakılması gereken bir fikir bence. Çünkü insanlar bazen aşırı derece de dozunu kaçırarak kullanıyorlar. Süreci daha iyi geçirmemizi sağlar. Daha çok bilgiye yöneliriz. İhtiyacımız olduğunda kullanırız.” (Katılımcı 8)

“Olumlu bakardım. Çünkü sosyal medya ilgilendiğimiz müddetçe herkes sosyalleşmeyi unutuyor. Hani insanlarla beraber bir araya gelmiyor. O yüzden olumlu bakarım ben bu duruma.” (Katılımcı 3)

Katılımcıların Sosyal Medyada Mahremiyetin Ne İfade Ettiğine Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Altıncı açık uçlu soruda, katılımcılara sosyal medyada mahremiyetin kendilerine göre ne ifade ettiği sorulmuştur. Bu soru doğrultusunda 2 başlık oluşturulmuştur. Elde edilen veriler aşağıda verilmiştir:

Tablo 4. Sosyal Medyada Mahremiyet

Görüşler	Kişi Sayısı
Gizlilik	3
Kişisel Özel Alan	6

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4'e göre; katılımcıların 6'sı kişisel özel alanı ifade ettiğini belirtirken, 3'ü gizliliği ifade

ettiği cevabını vermiştir. Mahremiyeti Gizlilik olarak görüş bildiren katılımcıların, 2'sinin 12.sınıf, 1'inin de 11.sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Mahremiyeti kişisel özel alan olarak görüş bildiren katılımcıların, 3'ü 12.sınıf, 2'si mezun, 1'de 11.sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Katılımcıların sosyal medyada mahremiyetin ne ifade ettiğine ait görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Yani mahremiyet benim özelim anlamına geliyor. Kişisel özel alanımı ifade ediyor.” (Katılımcı 1)

“Yani kişinin özeli diyebilirim.” (Katılımcı 9)

“Gizlilik demektir. Benim bilgilerim benim şahsi kimliğim gizli kalması benim için önemlidir.” (Katılımcı 3)

“Gizlilik. Ya bence herkes gizlesin her şeylerini herkese açık yapmasın.” (Katılımcı 4)

Sosyal Medyada Mahremiyeti Korumak İçin Nelere Dikkat Edilmesi Gerektiğine Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Yedinci açık uçlu soruda, katılımcılara sosyal medyada mahremiyeti korumak için nelere dikkat edilmesi gerektiği sorulmuştur. Bu soru doğrultusunda 3 başlık oluşturulmuştur. Elde edilen veriler aşağıda verilmiştir:

Tablo 5. Sosyal Medyada Mahremiyeti Korumak İçin Neler Yapılması Gerekir

Değişkenler	Görüşler	Katılımcılar
Kişinin kullanımına dikkat etmesi	Hesap Gizliliği	K2
	Tanımadıklarını Eklememek	K2, K3, K6, K8, K9
	Özel Bilgilerin Gizliliği	K2, K3, K6, K7
	Kimseye Güvenilmemesi	K8
Kısıtlama getirilmesi		K1, K5, K7
Yaş sınırlaması getirilmesi		K4

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5'e göre; Katılımcılardan 1'i hesabın gizliye alınmasını, 5'i tanımadığımız kişileri eklemememiz gerektiğini, 4'ü özel bilgilerimizi paylaşmamamız gerektiğini, 1'i kimseye güvenmemiz gerektiğini, 3'ü kısıtlama getirilmesi gerektiğini ve 1'i de yaş sınırlama olması gerektiğini belirtmektedir. Kişinin kullanımına dikkat etmesi gerektiği görüşünde 6, kısıtlama gerektiği görüşünde olan 2, yaş sınırlaması getirilmesi gerektiği görüşünde olan 1 kişi bulunmaktadır.

Katılımcıların sosyal medyada mahremiyeti korumak için nelere dikkat edilmesi gerektiğine ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Bence yaş sınırlaması olması lazım. Diyelim ki 18 yaşına kadar ki kişiler mahremiyet ile ilgili bir şey paylaşmasın paylaşırsa da hemen hesabı kapatılsın veya durdurulsun o şekilde bir şey olabilir.” (Katılımcı 4)

“Her gördüğümüz yere bilgilerimizi girmememiz gerekiyor. Çok fazla fotoğraf paylaşmanın da uygun olmadığını düşünüyorum. Tanımadığımız insanları ekleyip konuşmamamız gerekiyor. Bilgilerimizi de vermememiz gerekiyor.” (Katılımcı 6)

“O biraz kişide bitiyor kendine sahip olması gerek diye düşünüyorum. Çok fazla kişisel bilgilerini içeren şeyler paylaşmaması gerekir. Ayrıca kısıtlamaların olması gerekiyor. Tehdit unsur barındıran

hesapları hemen kapatıp veya uzun bir süre story atamama gibi cezalar getirilebilir.” (Katılımcı 7)

“Daha çok kısıtlama gelmesi aslında daha iyi olabilir. Mesela Instagram’ın algılama özelliği geliştirilebilir mesela tehdit veren profiller çabucak kısıtlanabilir yani böyle daha iyi olabilir aslında.” (Katılımcı 1)

Sosyal Medyada Güvenliği Korumak İçin Nelere Dikkat Edilmesi Gerektiğine Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Sekizinci açık uçlu soruda, katılımcılara sosyal medyada güvenliği korumak için nelere dikkat edilmesi gerektiği sorulmuştur. Bu soru doğrultusunda başlıklar oluşturulmuştur. Elde edilen veriler aşağıda verilmiştir:

Tablo 6. Sosyal Medyada Güvenliği Korumak İçin Neler Yapılması Gerekir

Değişkenler	Kişi Sayısı
Güvenliğin artırılması gerektiği	1
Kişinin dikkatli olması	2
Yaptığı işlemlerde şifre istemesi	2
Güvenlik sağlanacak ortam değil	3
Şifre Gizliliği	1

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6’ya göre, katılımcılardan 3’ü güvenlik sağlanacak ortam olmadığı cevabını, 2’si kişinin dikkatli olması gerektiği cevabını, 2’si yaptığı işlemlerde şifre istemesi cevabını, 1’i şifrenin gizli tutulması gerektiği cevabını vermiştir. Güvenli ortam olmadığı görüşünde olan katılımcıların 2’si mezun öğrenci, 1’, 11.sınıf öğrencisidir. Kişinin kendi dikkat etmesi gerektiği görüşünde olan katılımcıların 1’, 12.sınıf öğrencisiyken diğeri 11.sınıf öğrencisidir. Her yaptığı işlemde şifre istemesi görüşünde olan katılımcıların 2’side 12.sınıf öğrencisidir. Güvenliğin artırılması gerektiği görüşünde olan katılımcı 12.sınıf öğrencisidir. Şifrenin gizli tutulması, kimseyle paylaşılmaması gerektiği görüşünde olan katılımcı 12.sınıf öğrencisidir.

Katılımcıların sosyal medyada güvenliği korumak için nelere dikkat edilmesi gerektiğine ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Çok güvenliğin sağlanacağı bir ortam olduğunu düşünmüyorum. Herkes istediğini yapabiliyor. Önlem alınması çok zor hatta imkânsız seviyede o yüzden kişilerin kendi dikkat etmesi gerekiyor.” (Katılımcı 6)

“Kimseyle şifresini paylaşmaması gerektiğini düşünüyorum veya takipçi satın almadır böyle işlere girmemesini düşünüyorum çünkü çok yanlış şeyler o anda hesabımız çalınabilir.” (Katılımcı 7)

“Benim iki tane doğrulama kodum var mesela ben bunu çok beğeniyorum. Herkes hesabımı ele geçirebilir ve her şeyimi ele geçirebilir. O yüzden şifre çok önemli güçlü parola kullanılması gerekir ayrıca kimseyle paylaşılması gerekir.” (Katılımcı 8)

“Çok meraklı olmayacaksınız açıkçası her yere merak sararsanız elinde sonunda sizde bir tehdit oluşturuyor güvenlik içinde ekstra güvenlikler olabiliyor telefon numaranızı ekleyerek veya gmail hesabınıza bağlayarak facebook bağlayarak daha güvenli bir hale getirebiliyorsunuz.” (Katılımcı 1)

Sosyal Medyada Güvenlik ile İlgili Yaşanan Sorunlara Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Onuncu açık uçlu soruda, katılımcılara sosyal medya güvenlikle ilgili sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Bu soru doğrultusunda başlıklar oluşturulmuştur. Elde edilen veriler aşağıda verilmiştir:

Tablo 7. Sosyal Medyada Güvenlikle İlgili Yaşanan Sorunlar

Değişkenler	Kişi Sayısı
Linke tıklayarak hesap çalınması	5
Yaşamadım	3
Tehdit	1

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7'ye göre, katılımcılardan 5'i linke tıklayarak hesabını kaybetmiş, 2'si güvenlik ile ilgili bir sorun yaşamamış, 1'i de tehdit almıştır. Linke tıklayarak hesabını kaybeden katılımcıların 3'ü 12.sınıf, 1'i mezun öğrenci, 1'de 11.sınıf öğrencisidir. Sosyal medyada güvenlik ile ilgili sorun yaşamayan katılımcıların 2'si 12.sınıf, 1'i 11.sınıf öğrencisidir. Sosyal medyada tehdit alan katılımcı mezun öğrenciden oluşmaktadır.

Katılımcıların sosyal medyada güvenlik ile ilgili yaşanan sorunlara ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Evet hesabım çalındı. Resimle ilgilenen bir arkadaşım vardı. Onun kimliğiyle bana resim yarışmasıyla ilgili bir link gönderdi ve Instagram bilgilerimi almaya çalışıyor ve bu şekilde hesabım çalınıyor. Sorunu çözemedim hesabı kapatmaya çalıştım bir sürü şikâyet etmeyi denedim ama hala kapatmadılar ve benim hesabımı şu an başka birisi kullanıyor ve bir şey yapılmıyor. Tekrar yaşamamak adına da daha dikkatli oldum ve her gelen linke tıklamadım.” (Katılımcı 3)

“Yaşadım. Bir takipçim tarafından oldu. Önceden takip ediyordum takip etmeyi bıraktıktan arandıktan sonra beni tehdit etmeye başladı nasıl beni takipten çıkarsın falan diye bende korktum. Direkt polise gittim siber suçlara başvuru yaptım şikâyetimi bildirdim.” (Katılımcı 5)

“Şu ana kadar yaşamadım. Çok dikkat ederek kullandığım için bu sorunlarla karşılaşmadım.” (Katılımcı 4)

“Evet yaşadım arkadaşım Instagram hesabına bir paylaşım yapmıştı. O paylaşımına tıkladım ve Instagram hesabım çalındı abimden yardım isteyerek hesabımı geri kurtardım ve bir daha yani yapmamak açısından o siteye her arkadaşlarımdan attığı şeye tıklanmıyorum artık. Bu gibi çözümler ürettim.” (Katılımcı 2)

SONUÇ / ÖNERİ

Sosyal medyadaki mahremiyet ve güvenlik algılarını ortaya koymayı amaçlayan araştırmanın evrenini Konya'da farklı okul türde eğitim alan öğrenciler, örnekleme ise 16-18 yaş aralığında öğrenciler oluşturmuştur. Örneklemede katılımcıların alanları ön planda yer almıştır. Katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin sonuçlarına göre; katılımcıların en az 1 saat, en fazla 3 saat sosyal medyada vakit geçirdikleri tespit edilmiştir. En çok vakit geçiren katılımcı 8 kodlu kullanıcıdır. En az vakit geçiren katılımcı 3 kodlu kullanıcıdır. Sosyal medya hesaplarını kullanım sürelerine bakıldığı zaman en fazla kullanan katılımcıların katılımcı 1 kodlu ve katılımcı 5 kodlu kullanıcı olduğu, en az kullanan katılımcı 4 kodlu kullanıcının olduğu belirlenmiştir.

Sosyal medya hesaplarının paylaşım içeriklerine bakıldığı zaman en çok fotoğraf ve gittikleri ortamları paylaştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra spor içerikli paylaşımlar, dinledikleri müzikler, doğa ile ilgili paylaşımlar sosyal medya hesaplarında yer aldığı görülmektedir.

Sosyal medya da mahremiyetin ne ifade ettiğine yönelik sorulan soruda, katılımcıların mahremiyeti, “kişisel özel alan ve gizlilik” olarak açıkladığı belirlenmiştir. Ek olarak sosyal medyada mahremiyet kavramının kalmadığını ve kişilerin kendilerine ait her bilgiyi paylaştıklarını dile getiren katılımcıların sosyal medyada mahremiyet üzerine görüşlerini belirtmektedir. Sosyal medyada

mahremiyetin önemli sonuçlarından birisi kişisel veri korunmasıdır. Katılımcıların kişisel verinin korunması noktasında çeşitli tedbirler aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca, kişisel verinin korunmaması durumunda ne gibi sorunlarla karşılaşacakları hakkında da bilgi sahibidirler. Katılımcı 9 kodlu kullanıcı hariç diğer katılımcılar kişisel bilgilerini korumak için farklı şekillerde tedbirler almaktadır. Tanımadıkları kimseyi eklemeyerek, hesaplarının görünürlüğünü gizli tutarak, kişisel bilgilerini içeren paylaşımlar yapılarak çeşitli tedbirleri almaktadırlar.

Sosyal medyada güvenliğe yönelik sorulan soruda, katılımcıların güvenlik konusunda çok sorun yaşadıkları yanıtı alınmıştır. En çok “Linke tıklayarak hesap çalınması” sorununu yaşadıkları belirlenmiştir. Katılımcılar güvenliğin koruma noktasında “güçlü şifre kullanımı, şifre gizliliği”, gibi önlemler aldıkları belirlenmiştir. Katılımcılar sosyal medyada güvenliği oluşturmanın en çok kişinin kendisinin elimde olduğu görüşünü belirtmektedir. Ayrıca katılımcılar, sosyal medyada güvenliğin sağlanmaması durumunda mahremiyetinin de ihlal edileceğini, bu konuda kaygı taşıdıklarını ve bunun sebebi olarak da güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığını belirtmektedir. Sosyal medyada mahremiyeti korumak için cinsiyet açısından bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha dikkatli olduğu ve önlemler aldığı tespit edilmiştir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında, katılımcıların sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik konusunda bilinçli oldukları görülmektedir. Aynı zamanda kişisel bilgilerin korunmasında ve güvenliğin oluşturulmasında dikkatli oldukları ve dikkat edilmemesi durumunda karşılaşacakları sorunlara dair de bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Fakat, halihazırda çeşitli önlemler alınsa da sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik konusunda kaygıların devam ettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda sosyal medya platformlarında farklı önlemlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanarak veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Veri çeşitlenmesinin sağlanabilmesi için gözlem ve görüşme tekniklerinin beraber kullanıldığı araştırmalar desenlenebilir. Araştırma bulgularına dayanılarak lise öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik konularındaki kaygılarının giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması önerilmektedir. Daha önce sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik ile ilgili sorun yaşayan öğrenciler ile görüşmelerin yapıldığı farklı araştırmalar desenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Acılar, A., Mersin, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımı İle Mahremiyet Kaygısı Arasındaki İlişki, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/54, 103-114.
- Acquisti, A., Gross, R. (2006). Imagined communities: Awareness, information sharing, and privacy on the Facebook, In *International workshop on privacy enhancing Technologies*, Springer, Berlin, Heidelberg, 36-58.
- Akdeniz, S. (2022). Personality traits and narcissism in social media predict social media addiction, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF)*, 4(2), 224-237.
- Arat, T., Aslan, M. M. (2021). Sosyal Medyada Veri Güvenliği ve Kişisel Mahremiyet Sorunu, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 35, 387-401. <https://doi.org/10.31123/akil.886402>
- Arslankara V. B. ve Usta, E. (2020). Lise öğrencilerinde sanal risk algısı: problemlerli internet kullanımı ve eleştirel düşünme bağlamında bir araştırma, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 134-153.
- Aslanyürek, M. (2016). İnternet ve sosyal medya kullanıcılarının internet güvenliği ve çevrimiçi gizlilik ile ilgili kanaatleri ve farkındalıkları, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3/180, 106.
- Bakan, S., Şahin, S. (2018). Uluslararası güvenlik yaklaşımlarının tarihsel dönüşümü ve yeni tehditler, *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 4/2, 135-152. <https://doi.org/10.34137/jilses.470686>
- Baysal Berkup, S. (2015). Sosyal ağlarda bireysel mahremiyet paylaşımı: X ve Y kuşakları arasında karşılaştırmalı bir analiz, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi,
- Bostancı, M. (2019). Dijital ebeveynlerin sosyal medyada mahremiyet algısı, *AJIT-e: Bilişim*

Teknolojileri Online Dergisi, 10/38, 115-128. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2019.3.005.x>

Cavga, Z. (2019). Lise öğrencilerinde aile yaşam doyumu ile psikolojik dayanıklılık ve sosyal medya kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,

Creswell, J. W., (2015). Nitel Araştırma Yöntemleri, Çev. M. Bütün ve S. B. Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Dedeoğlu, G. (2004). Gözetleme, mahremiyet ve insan onuru.

Diler, R. (2014). Mahremiyet eğitimi ve önemi, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/1, 69-98.

Fogel, J., Nehmad, E. (2009). Internet social network communities: Risk taking, trust, and privacy concerns, *Computers in human behavior*, 25/1, 153-160. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.08.006>

Hoy, M.G., Milne, G. (2010). Gender differences in privacy-related measures for young adult Facebook users, *Journal of interactive advertising*, 10/2, 28-45. <https://doi.org/10.1080/15252019.2010.10722168>

[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilism-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilism-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022) (12.11.2022).

İnce, M., Koçak, M. C. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları: Necmettin Erbakan Üniversitesi örneği, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7/2, 736-749.

Kaplan, İ. (2017). Üniversite öğrencisi sosyal medya kullanıcılarının mahremiyet algısı, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi.

Karagülle, A. E. (2015). Günümüzde değişen mahremiyet algısının sosyal ağlar bağlamında incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Kırtış, A. K., Karahan, F. (2011). To be or not to be in social media arena as the most cost-efficient marketing strategy after the global recession, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 24, 260-268. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.09.083>

Kolek, E.A., Saunders, D. (2008). Online disclosure: An empirical examination of undergraduate Facebook profiles, *NASPA journal*, 45/1, 1-25. <https://doi.org/10.2202/1949-6605.1905>

Korkmaz, İ. (2013). Facebook ve mahremiyet: Görmek ve gözetle (n) mek, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5).

Krishnamurthy, B., ve Wills, C. E. (2009). On the leakage of personally identifiable information via online social networks, In *Proceedings of the 2nd ACM workshop on Online social networks*, 7-12. <https://doi.org/10.1145/1592665.1592668>

Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: "Akıllı telefon (kolik)" üniversite gençliği, *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 328-359.

Luo, W., Liu, J., Liu, J., ve Fan, C. (2009). An analysis of security in social networks, In *2009 Eighth IEEE International Conference on Dependable, Autonomic and Secure Computing*, 648-651 IEEE. 10.1109/DASC.2009.100

Mesjasz, C. (2004). Security as an analytical concept, In *5th Pan-European conference on International relations, in The Hague*, 9-11.

Öner, İ. E. ve Çakır, R. (2019). Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF)*, 1(1), 26-43.

Öztürk, Ş. (2015). Sosyal medyada etik sorunlar, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9/1, 287-311.

Reitz, A. (2012). Social media's function in organizations: A functional analysis approach, *Global media journal*, 5/2, 41.

Robison, W. L. (2017). Digital Privacy: Leibniz 2.0, *The ORBIT Journal*, 1/2, 1-9.

Semiz, T. H. (2018). Sosyal medya üzerinden mahremiyet farkındalığı ve değişimin ölçülmesine yönelik bir araştırma, *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*,

54, 163-189. Doi :10.26650/Connectist408216

Sepetçi, N. (2017). Sosyal medyada mahremiyet algısının çöküşü: Instagram örneği, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,

Şimşek, T. (2019). Sosyal medyada mahremiyetin ifşası ‘‘instagram örneği’’, *Sosyolojik düşün*, 4/1, 10-24.

Torlak, Ö., & Ay, U. (2014). Facebook’ta Bulunma Amacı ve Facebook Reklamlarına Duyulan İlgi Arasındaki İlişki, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 83-94.

Üztemur, S. & Dinç, E. (2022). Sosyal Medya Tükenmişlik Ölçeği: Öğretmen adayları özelinde Türk kültürüne uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF)*, 4(2), 238- 247.

Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5/20, 3348-3382.

Yıldırım, A., Simsek, H. (1999). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11, 1999-2018.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: The development of information technologies in the 21st century, which is called the age of information and technology, shapes the interaction between people and social, economic and cultural life. New communication technologies offer a media opportunity that allows people to share their feelings and thoughts. Information technology plays an important role in the creation, collection, sharing, transmission and preservation of knowledge. Another concept that plays an important role in human life is the internet. With the introduction of the Internet into our lives, many things have changed in our lives. Privacy and security issues are neglected on the Internet and social media. Thanks to the Internet, it is possible to open up to the world and reach the endless information it contains. People can buy almost everything they need for their social life from the internet. While the rapid development of technology provides significant benefits to people, it also poses some threats. This means that all personal information circulates on the internet. Through social media, photos of people can be easily published, comments can be written about people's personalities, and videos can be posted. In addition, since we share our personal information, it causes our behavior to be analyzed, we receive threats, privacy problems, and risks that may endanger our security. Based on all these, it is understood how important the security of personal data is. One of the groups that use information, communication and internet the most is young people. Today, students are intertwined with technology and the internet at every moment of their lives. As a result, they are the ones most likely to be harmed by their unconscious use of the internet or technology. For this reason, it is necessary to have information and raise awareness about privacy and security on social media platforms. Information should be withheld from undesirable persons. Protecting your online privacy is not easy. While surfing the Internet; third parties can track every purchase you make or every email you send. People also share their photos, what they eat, drink and even information about their private lives on social media. Sometimes they do this unconsciously, sometimes to show others how social they are. If this information is in the hands of malicious people, it can be used for various purposes. In such an environment, solutions related to security and privacy are becoming more and more important.

Social media is one of the most popular applications on the internet and is fast becoming one of the most important communication tools today. As the frequency of internet use increases, the rate of social media use also increases. It is believed that social media will become a very important part of internet usage in the near future. Therefore, the issue of privacy and security in social media is of great importance. In this context, the aim of the study is to examine the privacy and security perceptions of high school students in social media and to evaluate and reveal their perceptions of security and privacy by using different variables.

Materials and Methods: In this study, qualitative research method was used to determine the privacy and security perceptions of students studying in different types of high schools in social media. The data of the research were collected by semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods. In this context, a semi-structured interview form was used in the research. In the process of creating the interview form, a review of the domestic and foreign literature on the subject was carried out. A question pool has been created. After the questions were determined, opinions about the questions were received from the experts in the subject area. Adjustments were made after the feedback from the experts. The interview form consists of 12 questions. The population of the research consists of students studying in different school types in Konya. The sample consists of students between the ages of 16-18. The area was prioritized at the sampling point. Interviews with each participant lasted an average of 15 minutes. The findings are shown in the table.

Findings: In the question asked about what privacy means in social media in the study, it was determined that the participants explained privacy as "personal private space and privacy". In addition, they stated that the concept of privacy does not exist in social media and that people share all their own information. It was determined that the participants took various measures to protect their personal data. They also have information about what kind of problems they will encounter if personal data is not protected. In the question asked about security in social media, it was answered that the participants had a lot of problems about security. It was determined that they mostly experienced the problem of "Account stolen by clicking the link". It was determined that the participants took precautions such as "use of strong passwords, password confidentiality" at the point of protection of security. In addition, the participants state that if security is not provided on social media, their privacy will also be violated, they are concerned about this issue, and the reason for this is that the security measures are not sufficient.

Discussion: Looking at the results in general, it is seen that social media has become an important part of people's daily lives. People use social media as a common communication and sharing tool. It is seen that the participants are conscious about privacy and security in social media. At the same time, it is understood that they are careful in protecting personal information and establishing security, and that they are knowledgeable about the

problems they will encounter in case of not paying attention. However, although various measures have already been taken, it has been determined that concerns about privacy and security in social media continue. In this context, it has been concluded that different measures should be taken on social media platforms.